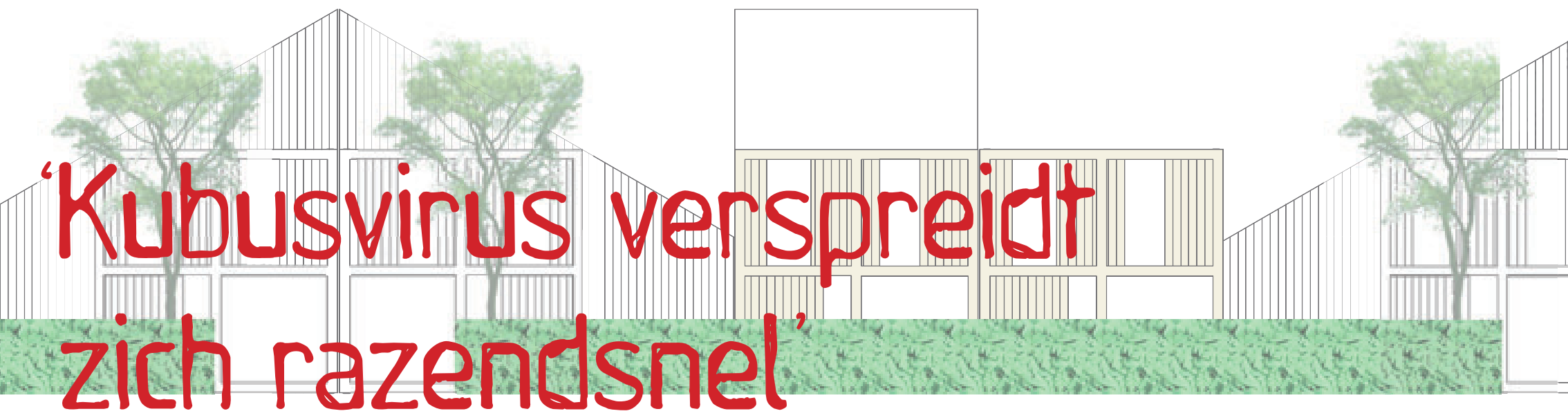

‘Kubusvirus verspreidt zich razendsnel’

Het Groningse architectenbureau Onix heeft een gebouw ontworpen in de vorm van een kubus. Het is een vinding waarmee je alle kanten op kunt. Steeds meer mensen ontdekken dit. Zelf gebruikt Onix de kubus geregeld als grondvorm voor nieuwe ontwerpen, van vier-kubussen-onder-een-dak tot een bibliotheek in Finland. In deze krant leest u alles over de opmars van de kubus, te beginnen met zes kubusvragen aan Haiko Meijer, mededirecteur van Onix.

Wat is de Onix-kubus precies?

‘De kubus is een bouwwerk van 6 x 6 x 6 meter. Hij is van hout en glas, hij is simpel in elkaar te zetten en ook nog zeer betaalbaar. Daarnaast is hij prachtig om te zien. Dat heeft niet alleen met de eenvoudige vorm te maken maar ook met het monumentale raam. Door dat raam, en door de maten van de kubus, voelt de ruimte bovendien heel prettig aan. De kubus is een basisruimte voor pioniers. De eigenaar kan er naar eigen inzicht van maken wat hij wil.’

Hoe kwamen jullie op het idee?

‘De ruwe vorm is een ‘gekrompen’ afgeleide van de Oldambtster boerderij, een boerderijtype dat je in Oost-Groningen aantreft. Zaag je van het voorhuis de schuine delen af, dan houd je dit vierkant over. Dit idee ontstond in 2005, nadat Onix was uitgenodigd om mee te denken over woningbouw die past bij de Groningse en Drentse Veenkoloniën. Door het verschijnsel demografische krimp dat toen begon op te treden, dreigden bepaalde sociale en economische problemen van dit gebied te verergeren. Ons antwoord hierop was: sluit aan bij de positieve dingen die er in deze streek óók te vinden zijn, namelijk: een uitgestrekt landschap met karakteristieke lintdorpen, dat van oudsher veel ruimte biedt voor eigen initiatieven en experimenten. Daar kwam bij dat ik me realiseerde hoe ongelooflijk duur nieuwbouw is geworden. Eigenlijk vind ik dat we overdreven veel waarde zijn gaan hechten aan comfort en allerlei zekerheden. Als reactie hierop hebben we een mooie, eigentijdse, niet dure basisvorm gecreëerd die mensen stimuleert zelf de handen uit de mouwen te steken. En die het mogelijk maakt om bijvoorbeeld wonen en werken onder één dak te combineren, zoals dat op een boerderij ook gebruikelijk is. Verder vonden we het belangrijk dat zo’n ruimte duurzaam is, dat wil zeggen: weinig energie kost om te maken en om te verwarmen.

[1]

“Veenkubus” noemden we de eerste kubus, die in 2010 in Veendam voor het eerst daadwerkelijk is gebouwd. Inmiddels verspreidt het kubusvirus zich razendsnel, door heel Nederland en tot in China aan toe.’

Vertel eens waarvoor de Onix-kubus zoal te gebruiken is?

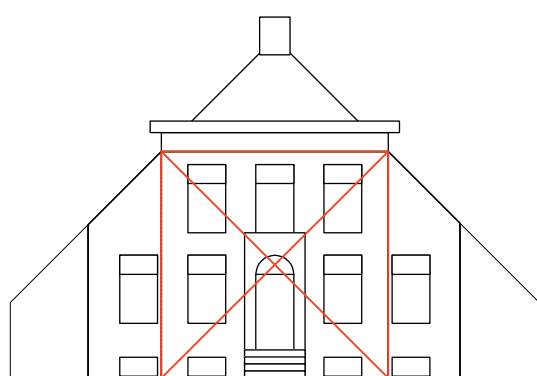
‘Voor van alles en nog wat. Je kunt er kamers in aftimmeren, dan is het een prima starterswoning. Half huis/half schuur is ook mogelijk. Verder kun je een hangmat in je kubus bevestigen of erin basketballen. Je kunt hem als tweede huis inrichten, als prieel, als atelier of als theaterzaal. Maar ook als winkel, garage, buurthuis, opslagplaats of meditatie ruimte. En als kerk. Ja, nu we er over zitten te praten, bedenk ik me dat dat ook heel mooi zou zijn, met dat grote kruisvormige raam!’

Haiko Meijer is bezig het kubusvirus te verspreiden in het Groningse dorp Zuidwending. Zie ook ‘Gelukscompagnie speelt theaterstuk in drie kubussen’ op pagina 6

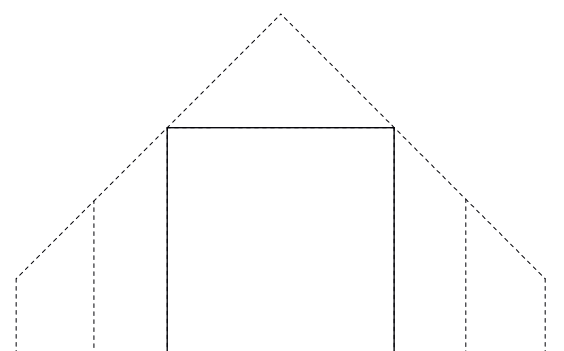
De kubus is afgeleid van de Oldambtster boerderij

6 x 6 m.

Veenkubus

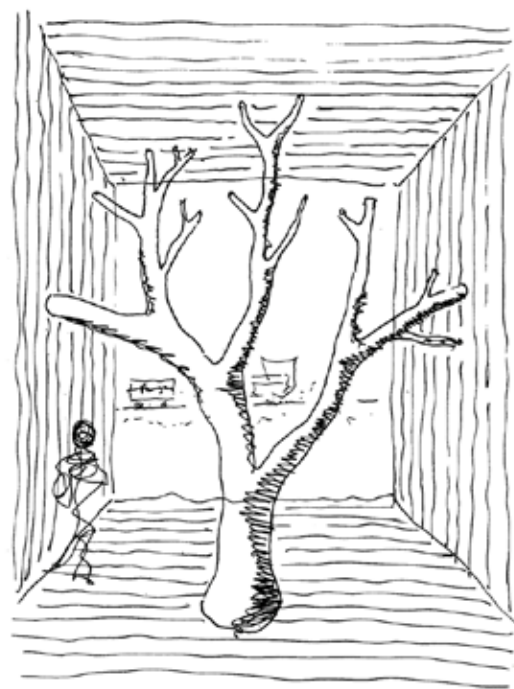
uitbreiding

2005
Uitbraak kubusvirus tijdens Onix-studie naar wonen in de Veenkoloniën

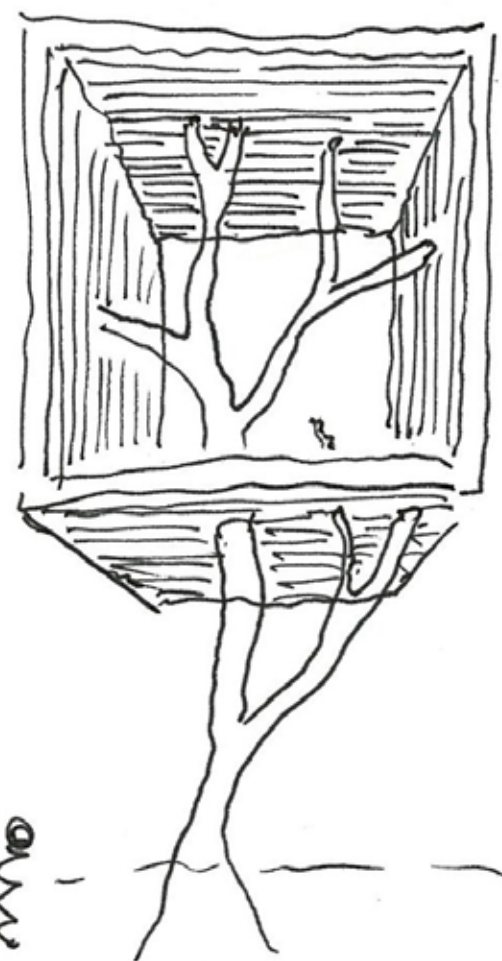

Uitbreidingsmogelijkheden van de Veenkubus. Op basis van het Bouwbesluit is aanbouw van carport, serre, schuur of kamer mogelijk. De hoofdconstructie volgt het principe van de gebintebouw van boerderijen. Gevels en daken: houtskelet

Alles Steigerplanken
Tilburg
10/5/2011.
Boomkubus.
Groot -
"Houten in
het kubus"

Een kubus in de boom?
Ja, de boom kan goed als fundatie dienen, hoog en droog groeit de hut tot de hoogte van de kruin. Boomhutten zijn van alle tijden, maar tegenwoordig zijn ze zo populair dat er zelfs speciale boomhutten-aannemers bestaan die een boomhut naar wens plaatsen

2010
Bouw eerste kubus
bij turfcentrale Veendam

De kubus is van hout, net als de meeste ontwerpen van Onix. Wat hebben jullie met dat materiaal?
'Heb jij weleens gemetseld? Dan weet je hoe lastig dat is. Hout is heel prettig in het gebruik. En voor relatief weinig geld kun je er karaktervolle dingen mee maken. Dat hout leeft en geschiedenis heeft, spreekt ons ook aan. Verder denk ik dat de verwerking van hout de natuurvriendelijkste manier van industrieel bouwen is; productiebossen leveren een ecologisch waardevolle en gezonde omgeving op. En de mogelijkheden van hout zijn ook nog eens onbegrensd doordat er steeds nieuwe manieren worden gevonden om de meest uiteenlopende houtsoorten milieuvriendelijk te verduurzamen. Dat geldt inmiddels zelfs voor het snelgroeiende, als laagwaardig beschouwde populierenhout. Wat de kubus betreft ligt niet vast van welk type hout hij wordt gemaakt. Trouwens ook niet door wie hij wordt gemaakt. Een systeembouwer, een plaatselijke aannemer, een leerlingenwerkplaats of een handige particulier: iedereen kan hem maken, van vuren planken, steigerplanken, massief prefab hout of sloophout.'

Wat is de relatie van jullie kubus met andere voorbeelden van Onix-architectuur?
'Dat verband is er heel duidelijk. Zo heeft Onix in Nederland de 'schuurarchitectuur' nieuw leven ingeblazen. Daar hebben we landelijke bekendheid mee verworven. Wij hebben de schuur ooit gedefinieerd als 'een functionele ruimte met karakter die uitdaagt tot ander gebruik' en bouwden aan de hand van dit principe heel diverse onderkomens, van woonhuizen tot een zorgboerderij. Ook de kubus is een typisch geval van schuurarchitectuur.'

Wat is het laatste kubus-nieuws?
'De doorgroei-kubus slaat aan: samen met Ballast Nedam en Hollestelle Vastgoed Ontwikkeling BV maken we een plan voor de oude IJsbahn-locatie in Sappemeer. We zijn met de gemeente volop in gesprek over de precieze stedenbouwkundige aanpak.'

Vanaf het verschijnen van deze krant informeert - www.onix.nl - u over de verdere verspreiding van het kubusvirus.

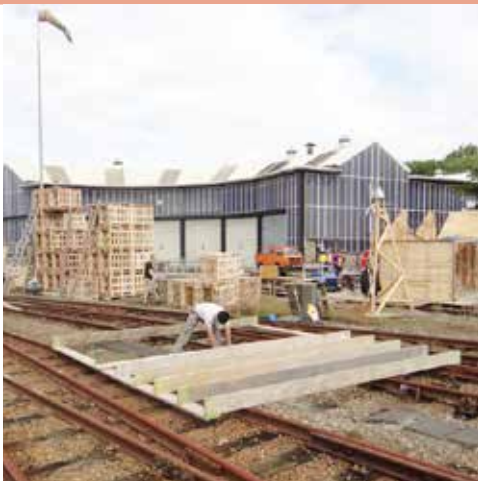
Eerste kubus op erf Turfcentrale Veendam

De voormalige Turfcentrale in Veendam is een mooi voorbeeld van industrieel erfgoed. In 2010 bedacht Onix een nieuw interieur voor de centrale. In het bakstenen monument staat nu een los houten gebouw waarin zich kunstenaarsateliers bevinden. Daarnaast stelde Onix voor om op het erf een kubus te plaatsen, voor vier extra ateliers. Veendam had hiermee de kubus-primeur!

De 'Hutboom-kubus'

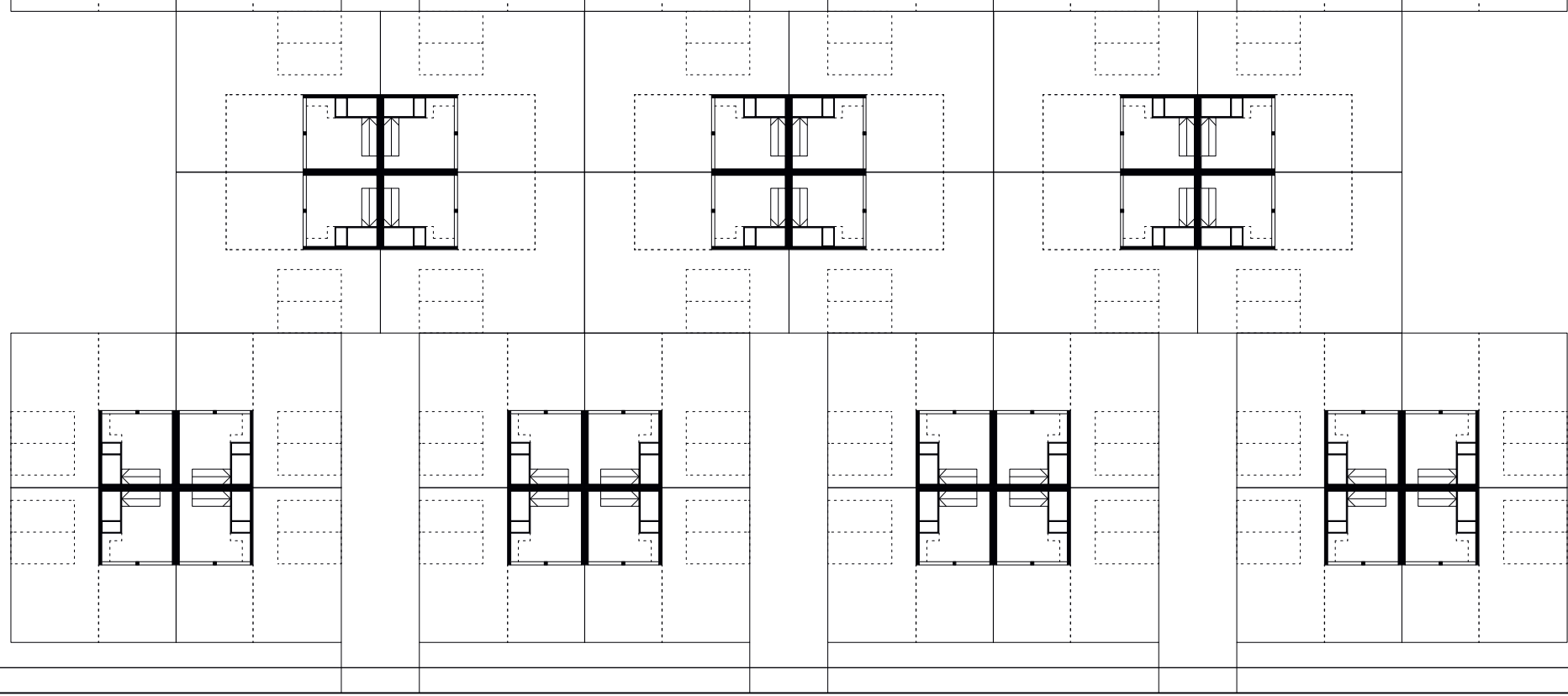
Dit paviljoen bestaat uit alleen het skelet van de oorspronkelijke kubus. Deze 'uitgeklede' variant, die in 2011 te zien was tijdens het Huttenfestival in Tilburg, laat goed zien dat mensen door middel van zelfwerkzaamheid op eigen grond hun bouwdrroom kunnen verwezenlijken. In dit geval is ervoor gekozen om in de kubus een ode aan de boom te brengen. In het geraamte van de kubus, maar ook in andere gebouwen, zo zeggen ze bij Onix, zie je de vormen van een boom terug: de staande dragers of hoofdbouwen zijn de stam, de liggende dragers de takken.

2010
Onix-kubus
opgenomen in het
Jaarboek van de architectuur

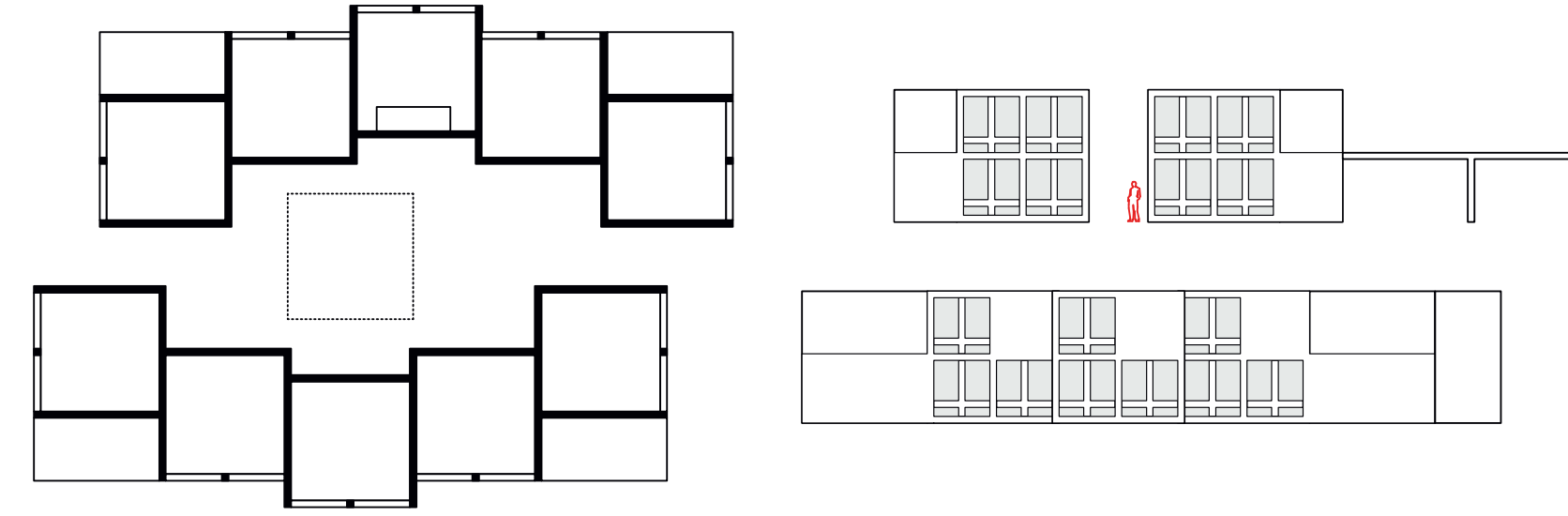

In drie dagen tijd samen met een ZZP'er een prieltje bouwen? Het kan. Haiko Meijer en timmerman Freddie Brossois vervaardigden in Tilburg dit mooie paviljoentje, met honderd steigerplanken en demontabele boutverbindingen

▶
 Zeer betaalbare vier-
 kubussen-onder-een-kap-
 woningen zijn een aan-
 trekkelijk alternatief voor
 starters en gezinnen met
 een krappe beurs

▶
 Een kubushofje als
 tijdelijke huisvesting

[4]

Kubus-terminal voor vliegveld Eelde

De groene long tussen Groningen en Assen, die de Konings-
 as wordt genoemd, herbergt een nu nog bescheiden vlieg-
 veld. Wanneer de veelbesproken baanverlenging doorgaat,
 zal dat leiden tot een grotere drukte op Groningen Airport
 Eelde.

Uitgaande van dit scenario vroeg Koningsas-gebiedsinten-
 dant Hans Venhuizen aan Haiko Meijer hoe de ontvangst
 van meer passagiers en vliegtuigen in de toekomst vorm
 zou kunnen krijgen. Meijer, die opgroeide in de buurt van de
 luchthaven en tijdens zijn jeugd veel tijd doorbracht in het
 aangrenzende bos (landgoed De Vosbergen), stelde voor om
 de voorzijde van het vliegveld zo mooi mogelijk aan te laten
 sluiten bij het omringende landschap. 'Voor mij hebben bos
 en vliegveld altijd bij elkaar gehoord', vertelde hij tijdens
 de ontwerpbijsamenkomst die hij leidde. Volgens Meijer kan
 het vliegveld een eigentijdse groene structuur toevoegen
 aan het oude landgoed (dennenbos, beukenbos, eikenlanen,
 open plekken). Ook voor een nieuwe terminal had hij een
 idee: zet een aantal kubussen bij elkaar en je hebt een

fraaie aankomst- en vertrekhal. De grote kruisvormige
 ramen bieden zicht op zowel het landen en opstijgen van
 vliegtuigen als op landgoed De Vosbergen.
 Voor recreatieve doeleinden (trekkershutten, observatie-
 posten) liet Meijer in de omgeving van het vliegveld nog
 meer kubussen uit de lucht vallen. 'Cube dropping' noemde
 hij dit. Uitbreiding van de luchthaven en tegelijk investeren
 in een betere beleefbaarheid van de natuurrijke omgeving:
 de architect denkt dat het goed kan samengaan.

Primeur Zweden: kleurige kubussen

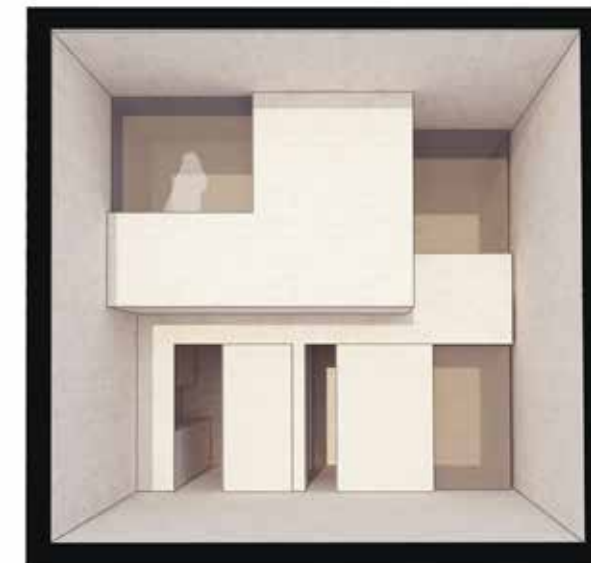
In Zweden worden binnenkort gekleurde kubuswoningen
 voor jongeren gerealiseerd. In het plaatsje Höganäs worden
 de vrolijke kubussen in een paviljoenachtige setting in het
 gras geplaatst. Jongeren zijn hierdoor niet langer gedwon-
 gen het dorp te verlaten.

[5]

2011
 Schetsen voor
 vier-kubussen-onder-een-dak
 en voor een kubushofje

▶
 Er zijn ongelooflijk veel
 varianten te bedenken voor het
 kubus-interieur. In samenwerking
 met het Zweedse bedrijf
 Insidesign worden verschillende
 opties uitgewerkt

2011
 Cube dropping
 op en rond
 Groningen
 Airport Eelde

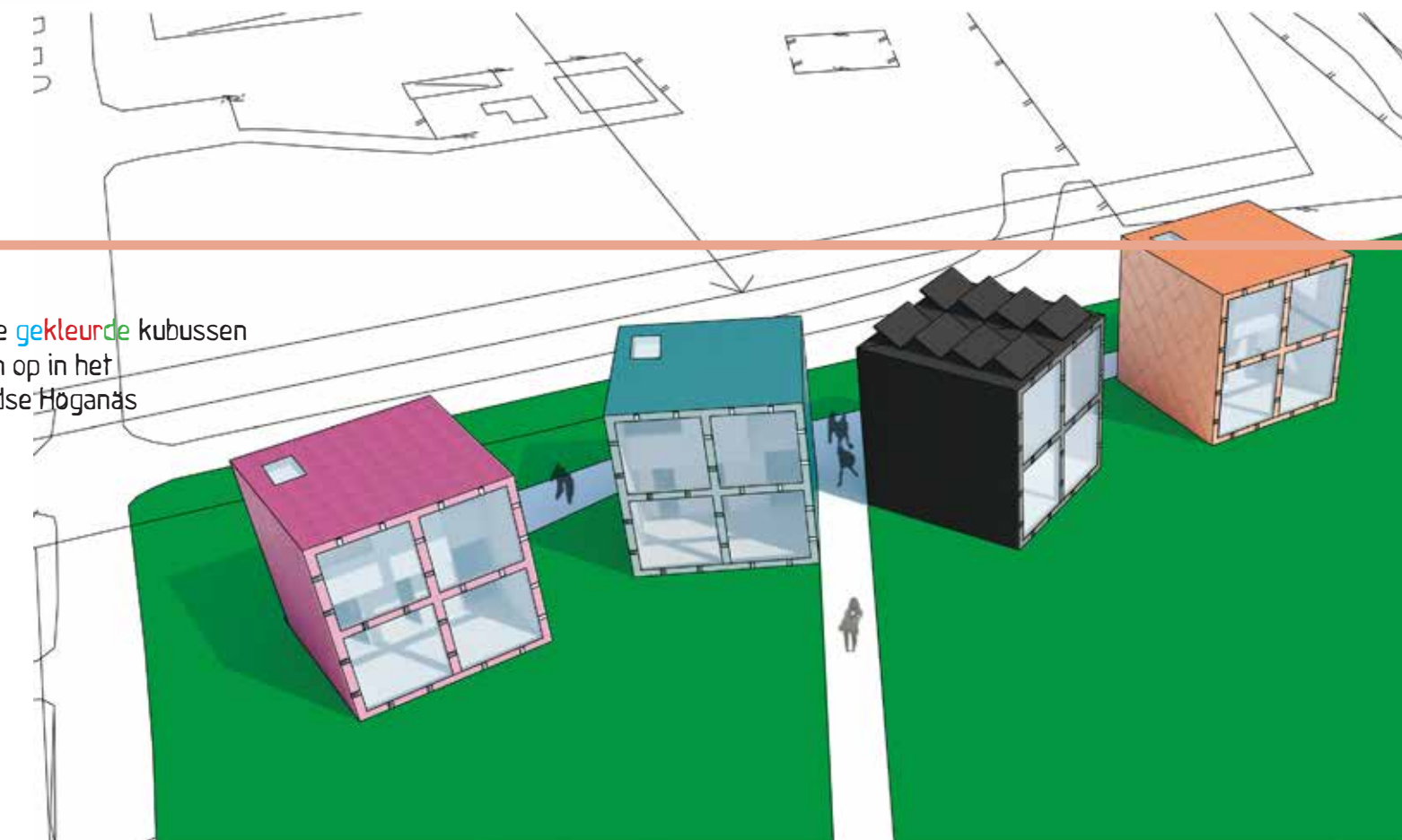
▶
 Om de oneindige toepassings-
 mogelijkheden van de kubus op
 allerlei denkbare plaatsen te
 demonstreren is een speciale
 cube dropping gehouden...

▶
 Een totempaal van
 kubussen biedt als
 trekkershut uitzicht
 over het landgoed
 naast het vliegveld

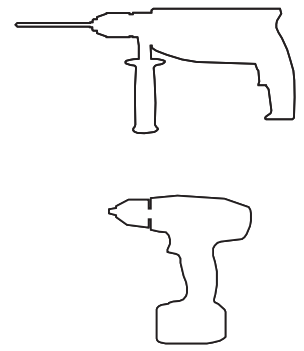

2011
 Onix bouwt 'hutboom-kubus'
 tijdens Huttenfestival
 in Tilburg

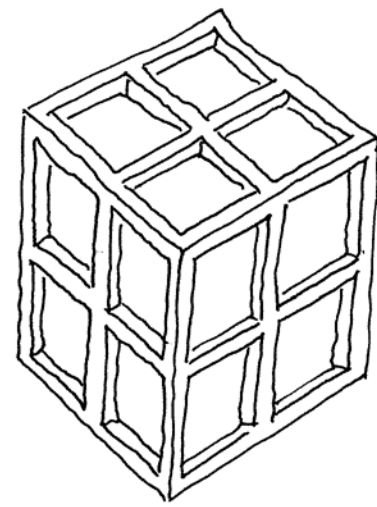
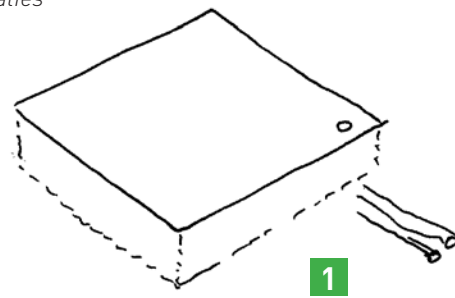
2012
 Eerste gekleurde kubussen
 duiken op in het
 Zweedse Höganäs

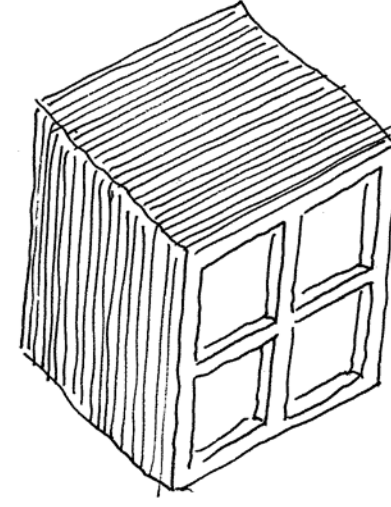
High Five: bouw je eigen kubushuis in vijf weekenden!

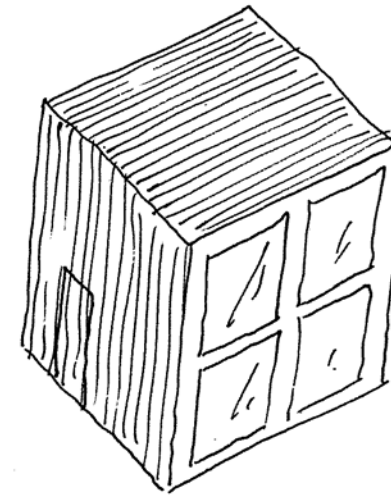
High Five
1^e weekinde:
infra en fundering
2^e weekinde:
hoofdconstructie
3^e weekinde:
gevels en dak
4^e weekinde:
kozijnen/glas
5^e weekinde:
installaties

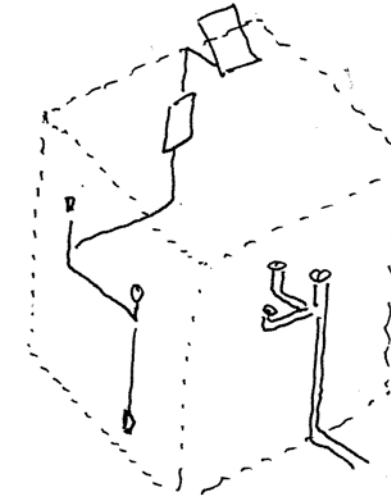
2

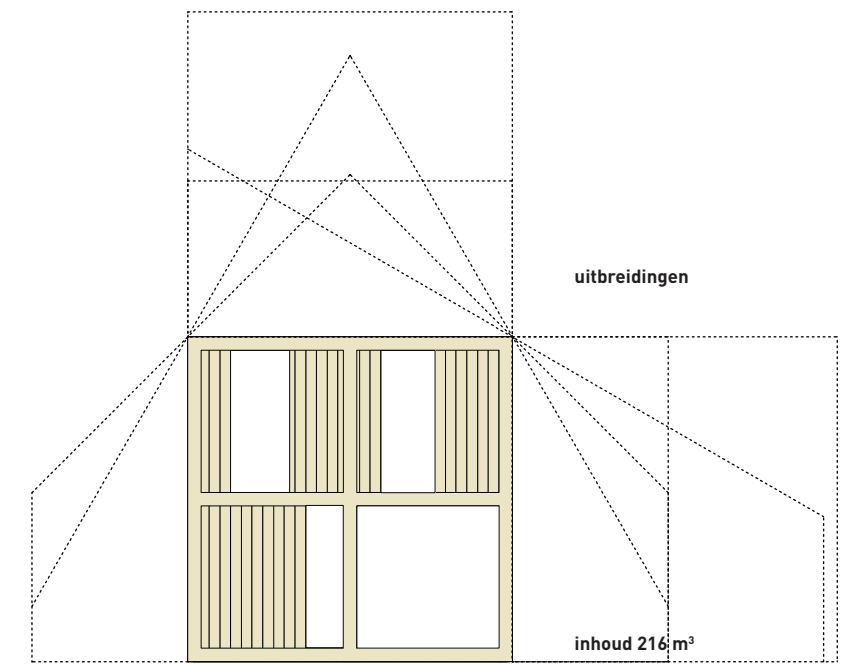
3

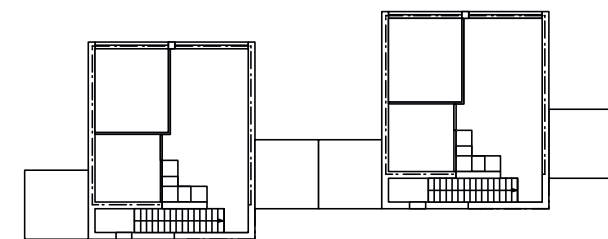
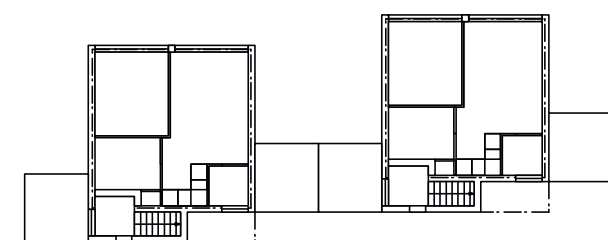
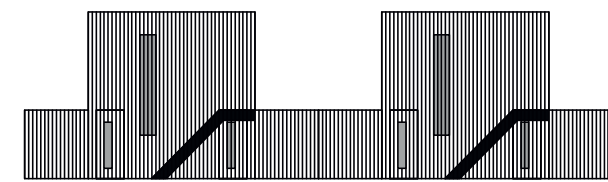
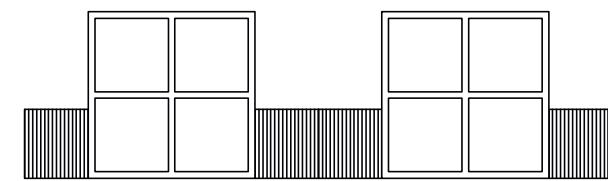
4

5

Onix ontwikkelt samen
met Acantus starters-
woningen. Per laag wordt
een woning met een bruto
vloeroppervlakte van 36 m²
gerealiseerd

High Five zoekt afnemers

Het High Five-project van Onix is gericht op zelfbouw in combinatie met professionele begeleiding. Doel is om tijdens vijf lange weekenden (incl. de vrijdag) en binnen de randvoorwaarden van het Bouwbesluit een eenvoudig woonhuis te realiseren. Eenmaal klaar kan het huis in de toekomst gemakkelijk worden uitgebreid. Ook valt het te gebruiken als een schuur, winkel, hobbyruimte, kantoor, kinderspeelplek, leslokaal of prieltje.

High Five is er voor mensen met een kleine beurs die graag zelf iets willen bouwen. De uiteindelijke prijs hangt af van het materiaal, de mate van zelfwerkzaamheid en het gewenste comfort.

De bouw van de eerste woning die volgens het High Five-principe wordt gerealiseerd zal worden gefilmd en gedocumenteerd.

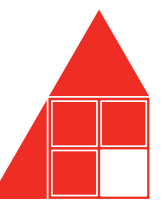
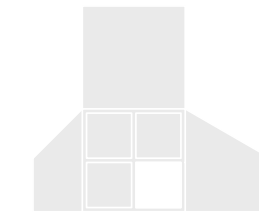
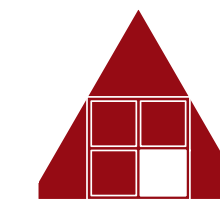
NB: Interesse?
Let wel op de bouwbestemmingsvoorschriften.

Wat kost een kubus?

Er zijn grofweg vier manieren om de kubus te realiseren:

- 1 Het bestellen van materiaal en d.m.v. een handleiding zelf realiseren van de woning, samen met een timmerman. (Mogelijk een High Five-project)
- 2 Het laten uitvoeren van fundering en hoofdgebint door een plaatselijke aannemer. Overige werkzaamheden zelf uit te voeren.
- 3 Het laten uitvoeren door een plaatselijke aannemer d.m.v. prefab-delen.
- 4 Het laten uitvoeren door een systeembouwer voor grotere aantallen.

De kosten lopen, afhankelijk van de wijze van uitvoering, uiteen van zo'n € 30.000,- tot circa € 100.000,-. Verder is het interessant te weten dat de kubus, indien geprefab, eenvoudig is te demonteren en te verplaatsen. Voor plekken die bestemmingsplantechnisch maar vijf, tien of twintig jaar bebouwd mogen zijn, is dat zeer aantrekkelijk. De verplaatsingskosten zijn (afhankelijk van de afstand) circa € 7.500,-.

De kubus is op veel manieren uit te breiden. De uitbreidingen zijn eenvoudig te realiseren, kunnen wel of niet verwarmd zijn en een toren-, huis- of schuurkarakter hebben

Een principe-plattegrond voor een starterswoning over twee lagen à 36 m² bruto vloeroppervlak

Zonlicht valt gefilterd door de houten constructie als door een bladerdek van bomen het paviljoen binnen

2012
Gelukscompagnie speelt
theaterstuk in drie kubussen
in Zuidwending

Drie kubussen in het Groningse dorp Zuidwending dienen in het voorjaar en de zomer van 2012 als podium en tribune voor de theatervoorstelling 'Geluk - Tsjechov in de Veenkoloniën', een productie van gezelschap De Gelukscompagnie. In elke kubus speelt zich een deel van de voorstelling af, en per kubus verschilt het uitzicht op het omringende landschap. Voorafgaand aan de speeldata zijn de kubussen ook het 'basiskamp' voor andere culturele activiteiten, zoals een muziek-, film-, en literatuurweekend. Voor het evenement 'Geluk' werd de eerder gebouwde kubus in Veendam afgebroken en in Zuidwending herplaatst. De andere twee kubussen zijn gebouwd naar een speciaal ontwerp van leerlingen van de afdeling bouwkunde van

2012
Acantus adopteert
Onix-kubussen

het Noorderpoortcollege uit Stadskanaal, onder supervisie van Onix. Deze twee kubussen zijn 'geadopteerd' door woningcorporatie Acantus uit Veendam die ze later een permanente bestemming als starterswoning wil geven. Acantus overweegt meer kubussen te gaan verhuren. Zij laat Onix onderzoeken hoe de kubus valt op te delen in twee afzonderlijke wooneenheden. Kijk voor meer informatie op www.gelukscompagnie.nl.

2012
Onix presenteert
drijvende kubussen
voor Meerstad

De opzet van het zeer grootschalige, tot dusver niet erg succesvolle Groningse woningbouwproject Meerstad is door de betrokken overheden eind 2011 gedeeltelijk herzien. Tijdschrift Noorderbreedte schetste in april 2012 samen met zes architectenbureau's een aanmerkelijk fantasievoller alternatief. Haiko Meijer presenteerde in dit artikel de drijvende kubus.

2012
Onix ontwerpt verplaatsbaar
kubuspaviljoen

Voor een verplaatsbare tentoonstellingsruimte gebruikte Onix de kubus opnieuw als basisvorm. Door meerdere, geheel transparante kubussen te verbinden ontstaat een prachtig, licht atrium dat tegen relatief lage kosten makkelijk is af te breken en weer op te bouwen. (de glaspanelen worden met klemmen vastgezet) 'Beam me up! An Essential Woodspace' noemde Onix dit in 2012 bedachte plan. Visueel gaat alle aandacht uit naar de dragende verbindingen. Aan de ribconstructie is af te lezen dat Onix teruggrijpt op de traditie van gebintbouw en deze innoveert.

De houtconstructie vormt een kraag van veranda's en serre's rond het gebouw, een gunstige factor voor de klimaatbeheersing

Het paviljoen is flexibel
indeelbaar. Bij elke indeling
behoudt het zijn mooie
duurzame karakter

Colofon

De Kubuskrant is een uitgave van Onix, Groningen, 2012.
Concept: Peter de Kan en Annemarie Kok
Teksten: Annemarie Kok en Haiko Meijer
Eindredactie en productie: Annemarie Kok
Fotografie: Onix, Rene van der Hulst (Paviljoen Tilburg p.3), Peter de Kan
Beeldredactie en vormgeving: Peter de Kan
Druk: Het Grafisch Huis

Belangstelling?

Heeft het kubusvirus u ook te pakken? Ga dan naar **www.onix.nl**. Op deze website vindt u een formulier waarop u kenbaar kunt maken wat uw vragen en/of plannen zijn.

Over Onix

Onix, opgericht in 1994, is een internationaal werkend architectenbureau met vestigingen in Groningen en het Zweedse Helsingborg. Op het repertoire van Onix staan woningen, paviljoens, kantoren, scholen, zorgcomplexen en interieurs. Het bureau hecht veel waarde aan een harmonieuze verhouding tussen een gebouw en zijn omgeving (stedelijk of natuurlijk). Daarbij confronteert Onix ambachtelijkheid en traditie graag met moderne technieken en concepten. Momenteel werken de circa twintig medewerkers van het bureau aan projecten in Noorwegen, Zweden, Denemarken, Duitsland en Nederland, dikwijls samen met landschapsarchitecten, stedenbouwers of beeldend kunstenaars. Met ruimtelijk vormgever Frank Havermans, industrieel ontwerper Hella Jongerius, viltkunstenaar Claudy Jongstra en modeontwerper Alexander van Slobbe vertegenwoordigde Onix ons land in 2008 tijdens de Architectuur Biënnale in Sao Paulo. Het bureau ontving diverse prijzen waaronder de 'Architect van het Jaar Prijs 2010'. De jury roemde Onix 'innovatiekracht en vakmanschap', 'consistente houding binnen het vak' en 'betoonde verantwoordelijkheid voor de maatschappij'.

Boeken over Onix

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Onix verscheen in 2005 het boek *Wachten op betekenis*. Dit boek biedt een overzicht van Onix-gebouwen tot dan toe, plus het 'maNUfest voor een authentieke architectuurervaring'. Hiervoor nodigde het bureau (bij wijze van een eigenzinnige vorm van architectuurkritiek) vijftig mensen uit om een etmaal door te brengen in een appartement van het door Onix ontworpen Exodus-gebouw in Zwolle, en verslag te doen van dit verblijf. In 2009 verscheen *Wood Works Onix*. Aan de hand van ruim twintig bouwwerken geeft architectuurjournalist Hilde de Haan hierin een beeld van het voortdurende onderzoek dat Onix doet naar toepassingen van hout. Het boek gaat ook in op de inspiratiebronnen en drijfveren van Onix-oprichters Haiko Meijer en Alex van de Beld. In hun ogen worden grote delen van de wereld nogal ongevoelig ingericht en gebruikt. Onix ziet het als zijn taak te laten zien dat het fijnzinniger, liefdevoller, duurzamer en fantasierijker kan.

[8]

2012
China maakt kennis met de kubus

2012
Onix lanceert 'kubus-kerk'

Onix heeft in samenwerking met Hans Achterbosch (Onix Achterbosch China) 'CubeCity' gepresenteerd. De nieuwe stad heeft de vorm van een Lotusbloem en een meer als centrum. Rond het meer worden de kubussen gestapeld en is er sprake van een hoge concentratie, verder van het meer af worden de kubussen in een groenere omgeving geïntegreerd.